

TALOUSVALIOKUNNAN MIETINTÖ 12/2002 vp

Hallituksen esitys laiksi mallioikeuslain muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 26 päivänä helmikuuta 2002 lähettänyt talousvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen laiksi mallioikeuslain muuttamisesta (HE 6/2002 vp).

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- vanhempi hallitussihteeri Marja-Leena Rinkineva, kauppaja- ja teollisuusministeriö
- linjanjohtaja Sirkka-Liisa Lahtinen ja toimistopäällikkö Tapio Priia, Patentti- ja rekisterihallitus

- lakimies Paula Paloranta, Keskuskauppa-kamari
- johtaja Rauno Vanhanen, Suomen Yrittäjät
- toimitusjohtaja Klaus Katara, Teknisen Kaupan Liitto
- toimitusjohtaja Anne Stenros, Suomen Taide-teollisuusyhdistys ry
- osastopäällikkö Pertti Kolve, Suomen Teollisoikeudellinen Yhdistys ry.

Lisäksi valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon Teollisuustaitteen Liitto Ornamolta.

HALLITUKSEN ESITYS

Esitys perustuu pääasiassa mallien oikeudellisesta suojasta annettuun direktiiviin. Lakiin tehtävät muutokset liittyvät erityisesti mallisuojan saamisen edellytyksiin sekä mallisuojan sisältöön.

Lisäksi esityksessä on joitakin direktiivistä riippumattomia muutosehdotuksia, jotka liittyvät lähinnä rekisteröintimenettelyyn.

Lain mukaan se, joka on luonut mallin tai jolle hänen oikeutensa on siirtynyt, voi rekisteröimällä saada yksinoikeuden mallin ammattimaiseen käyttöön. Mallilla tarkoitetaan tavaran ulkomuotoa tai koristeen esikuvaa. Direktiivin mukaisesti lakiin lisätään mallin, tuotteen ja moniosaisen tuotteen määritelmät.

Rekisteröinnin yleisiä edellytyksiä muutetaan siten, että mallin tulee olla uusi ja yksilöllinen. Mallia pidetään uutena, jollei samanlainen malli ole tullut julkiseksi aiemmin. Malli on yksilöllinen, jos asiaan perehtyneen käyttäjän siitä saama kokonaisvaikutelma eroaa aikaisemmasta mallista. Moniosaisen tuotteen osan mallin rekisteröinnin edellytyksenä on uutuus- ja yksilöllisyysvaatimuksen lisäksi, että asianomainen osa pysyy näkyvissä tuotteen tavanomaisen käytön aikana.

Mallin katsotaan tulleen julkiseksi, jos se on julkaistu rekisteröintimenettelyssä tai muutoin taikka asetettu näytteille tai sitä on käytetty liiketoiminnassa tai se on muulla tavoin tullut julkiseksi. Lakiin lisätään armonaikaa koskeva

säännös, joka on poikkeus julkiseksi tulemisesta. Uuden säännöksen mukaan mallia on mahdollista käyttää 12 kuukauden ajan ennen sen rekisteröinnin hakemispäivää tai etuoikeuspäivää ilman, että malli menettää uutuuden.

Mallin rekisteröinnin esteet pysyvät pääosin ennallaan kuten myös mallioikeuden sisältö. Mallioikeuden sisällön rajoituksista säädetään direktiivin mukaisesti. Mallioikeus ei käsitä mallin käyttöä yksityisiin tai kokeellisiin tarkoituksiin. Myös toisintaminen lainausten ottamiseksi tai opetustarkoituksiin on sallittua.

Mallisuoja-alan laajuus määräytyy niin, että mallioikeus käsittää kaikki mallit, joista asiaan perehtynyt käyttäjä ei saa erilaista kokonaisvaihtelmaa.

Mallioikeuden voimassaoloaika muutetaan siten, että mallin rekisteröinti voi olla voimassa viisivuotiskausittain enintään 25 vuotta. Direktiivin mukaan sellaisten jäsenvaltioiden, jotka nykyisinkin sallivat moniosaisten tuotteiden osien mallisuojaan, on pidettävä voimassa nykyiset säännöksensä ja tehtävä niihin muutoksia ainoastaan, mikäli tarkoituksena on varaosien markkinoiden vapauttaminen. Tämän vuoksi ehdotetaan, että sellaisen moniosaisten tuotteen osan mallilla, joka korjaustarkoituksessa saattaa tuotteen alkuperäiseen muotoonsa, olisi enimmillään voimassa olevan lain mukainen 15 vuoden suoja-aika. Lisäksi lakiin tehdään eräitä direktiivistä riippumattomia muutoksia, jotka liittyvät yhteisrekisteröintiin, tiedoksiantomenettelyyn ja mallirekisteröinnin uudistamiseen.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Yleisperustelut

Talousvaliokunta ehdottaa, että lakiehdotus hyväksytään jäljempänä mainituin teknisluonteisiin korjauksiin.

Hallituksen esityksellä pannaan täytäntöön direktiivin edellyttämät muutokset. Sitä laajemmat muutokset tulevat harkittaviksi myöhemmin tehtäessä muita muutoksia mallioikeuslakiin. Lakiin tehtävillä muutoksilla ei ole tarkoitus alentaa mallisuojaan tasoa.

Varaosien mallioikeussuojan myöntämisen edellytykset säilyvät voimassa olevan lain mukaisina. Direktiivin siirtymäsäännöksen mukaan jäsenvaltioiden, joiden lainsäädäntö tälläkin hetkellä sallii varaosien mallisuojaan, on pidettävä voimassa nykyiset säännökset. Muutoksia varaosia koskeviin säännöksiin voidaan tehdä vain, jos muutosten tarkoituksena on varaosamarkkinoiden vapauttaminen. Direktiivin tarkoittamaa varaosaa käytetään korjaustarkoitukseen tuotteen alkuperäisen ulkoasun palauttamiseksi. Direktiivin mukaan tilannetta tarkastellaan uudelleen kolmen vuoden kuluttua direktiivin voimaan saattamisesta (28.10.2001).

Yksityiskohtaiset perustelut

2 ja 5 §. Pykälissä oleva käsite muotoilija on muutettu käsitteeksi mallin luoja. Muotoilijaa ei ole määritelty laissa, ja muualla laissa käytetään edelleen mallin luoja -käsitettä. Korjaus on teknisluonteinen, eikä se asiallisesti muuta esityksen sisältöä.

3 a §. Valiokunta on korjannut pykälässä olevan viittauksen 3 §:ään viittaukseksi 2 §:ään.

Lisäksi valiokunta on lisännyt lakiehdotukseen voimassa olevan lain mukaiset lukujen otsikot.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella talousvaliokunta kunnioittavasti ehdottaa,

että lakiehdotus hyväksytään muutettuna (Valiokunnan muutosehdotukset).

Valiokunnan muutosehdotukset

Laki

mallioikeuslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan 12 päivänä maaliskuuta 1971 annetun mallioikeuslain (221/1971) 7 §, 18 §:n 3 momentti ja 45 §:n 2 momentti,
muutetaan 1—5, 8, 10, 11, 13 ja 20 §, 3 luvun otsikko, 24, 25, 31, 32, 38 ja 47 §, sellaisina kuin niistä ovat 2 ja 4 § osaksi laissa 802/1991, 5 § osaksi laissa 1411/1992 ja 47 § osaksi laissa 1035/1992, sekä,
lisätään lakiin uusi 1 a, 3 a, 4 a, 4 b, 5 a—5 c, 10 a, 18 a, 25 a, 31 a—31 c ja 46 a § seuraavasti:

1 luku

(2 mom. kuten HE)

Yleisiä säännöksiä

1 ja 1 a §
(Kuten HE)

4, 4 a ja 4 b §
(Kuten HE)

2 §
(1 ja 2 mom. kuten HE)

Mallia pidetään yksilöllisenä, jos asiaan perehtyneen käyttäjän siitä saama kokonaisvaikutelma eroaa ennen rekisteröintihakemuksen tekemispäivää tai etuoikeutta vaadittaessa ennen etuoikeuspäivää tunnetuksi tulleiden mallien kokonaisvaikutelmasta. Yksilöllisyyttä arvioitaessa on otettava huomioon *mallin luojan* vapaus mallin kehittämissä.

(4 ja 5 mom. kuten HE)

3 §
(Kuten HE)

5 a—5 c ja 8 §
(Kuten HE)

2 luku

Rekisteröintihakemus ja sen käsittely

10, 10 a, 11, 13, 18 a ja 20 §
(Kuten HE)

3 a §

Mallin ei katsota tulleen julkiseksi 2 §:ssä tarkoitetulla tavalla, jos malli, jolle haetaan rekisteröintiä, on 12 kuukauden aikana ennen rekisteröintihakemuksen tekemispäivää tai etuoikeutta vaadittaessa ennen etuoikeuspäivää tullut julkiseksi:

(1 ja 2 kohta kuten HE)

3 luku

Rekisteröinnin voimassaoloaika ja rekisteröidyn mallin muuttaminen

24, 25 ja 25 a §
(Kuten HE)

5 luku

Mallioikeuden lakkaaminen

31, 31 a—31 c, 32, 38, 46 a ja 47 §
(Kuten HE)

Voimaantulosäännös
(Kuten HE)

Helsingissä 28 päivänä toukokuuta 2002

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Leena Luhtanen /sd	Pekka Kuosmanen /kok
vpj.	Mari Kiviniemi /kesk	Olli Nepponen /kok
jäs.	Klaus Hellberg /sd	Antti Rantakangas /kesk
	Susanna Huovinen /sd	Ola Rosendahl /r
	Mikko Immonen /vas	Mauri Salo /kesk
	Reijo Kallio /sd	Juhani Sjöblom /kok
	Marja-Leena Kemppainen /kd	vjäs. Veijo Puhjo /vas.
	Kalervo Kummola /kok	

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Eelis Roikonen.